

Troms og Finnmark fylkeskommune
Romssa ja Finnmarkku fylkkagielda
Tromssan ja Finmarkun fylkinkomuuni

Anskaffelsesreglement for Troms og Finnmark fylkeskommune

DEL 2

Retningslinjer for anskaffelsesforvaltningen

Innhold

Innledning	4
1. Virkeområde og formål	6
1.1 Mål for fylkeskommunens anskaffelsesforvaltning	6
1.2 Virkeområde	6
2. Organisering og ansvar	6
2.1 Divisjonsdirektør for plan og økonomi	6
2.2 Anskaffelsesavdelingen	6
2.3 Virksomhetene	7
2.4 Hvem signerer innkjøpsavtaler på vegne av fylkeskommunen	8
3. Noen viktige prinsipper i anskaffelsesforvaltningen	9
4. Risikostyring og internkontroll	9
5. Økonomisk ansvar	10
6. Innkjøpssamarbeid	10
7. Innkjøpsforum	11
8. Anskaffelsesforvaltningens informasjonskanaler	11
9. Implementering av fylkeskommunens anskaffelsespolitikk	11
9.1 Bidra til samfunnsutvikling	12
9.1.1 Lokale og nystartede bedrifter, små og mellomstore bedrifter	12
9.1.2 Nyskapning og innovasjon som gir verdiskapning i regionen	12
9.2 Vise samfunnsansvar	13
9.2.1 Klima og miljø	13
9.2.2 Universell utforming	13
9.2.3 Leverandørens ansatte (kontraktørklausul)	14
9.2.4 Læringer	15
9.2.5 Svart økonomi og arbeidslivskriminalitet	15
9.2.6 Krav til produksjons- og arbeidsforhold	16
9.3 Heldigital anskaffelsesforvaltning	16
9.3.1 Konkurranseregjennomføringsverktøy (KGV)	16
9.3.2 Kontraktsadministrasjonsverktøy (KAV)	17
9.3.3 E-handel	17
9.4 Integritet og allmenngyldige etiske verdier og normer	17

Anskaffelsesreglement for Troms og Finnmark fylkeskommune

Innledning

Formålet med Troms og Finnmark fylkeskommunes anskaffelsesreglement er å tydeliggjøre anskaffelser som strategisk virkemiddel for å bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål, påvirke miljø og klima, arbeidsliv, næringsliv og fagopplæring i en positiv retning. Anskaffelsesreglementet skal også plassere ansvar og myndighet for anskaffelser i Troms og Finnmark fylkeskommune og gi føringer for hvordan varer og tjenester skal anskaffes. Anskaffelsesreglementet gjelder alle i Troms og Finnmark fylkeskommune.

For å oppnå dette skal fylkeskommunen ha et anskaffelsesreglement bestående av tre deler:

- Del 1 *Politiske målsettinger*
Vedtas av Fylkestinget
- Del 2 *Retningslinjer for anskaffelsesforvaltningen.*
Vedtas av Fylkesrådet
- Del 3 *Rutiner og veiledere for anskaffelsesforvaltningen.*
Administrativ del

Anskaffelsesreglementet er utformet i tråd med:

- Lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)
- Forskrift 12. august 2016 nr. 974 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften)
- Forskrift 12. august 2016 nr. 975 om innkjøpsregler i forsyningssektorene (forsyningsforskriften)
- Forskrift 15. november 2002 nr. 1288 om klagenemnd for offentlige anskaffelser
- Lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova)

Anskaffelsesreglementet justeres ved behov og når det skjer endringer i lover og forskrifter.

Dette dokumentet er Del 2 *Retningslinjer for anskaffelsesforvaltningen*.

Del 2 er basert på fylkestingssak 62/20, som sier at Troms og Finnmark fylkeskommune skal:

- ha en helhetlig og enhetlig anskaffelsesforvaltning
- gjennom sin anskaffelsesforvaltning bidra til at FNs 17 bærekraftsmål oppnås
- gjennom sin anskaffelsesforvaltning bidra til å styrke fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler
- vise samfunnsansvar i sine anskaffelser
- ha en heldigital anskaffelsesforvaltning
- ha en anskaffelsesforvaltning som gjennomføres med integritet og allmenngyldige etiske verdier og normer

De to første kulepunktene utgjør en overordnet ramme for fylkeskommunens retningslinjer for anskaffelsesforvaltningen (del 2). De øvrige kulepunktene presiseres og konkretisert i kapittel 9 «Implementering av politiske føringer».

Del 2 Retningslinjer for anskaffelsesforvaltningen

1. Formål og virkeområde

1.1 Mål for fylkeskommunens anskaffelsesforvaltning

Troms og Finnmark fylkeskommunes mål for anskaffelsesforvaltningen er å dekke innbyggernes og organisasjonens behov for varer og tjenester på en mest mulig effektiv og rasjonell måte. Fylkeskommunen skal ha en enhetlig og helhetlig anskaffelsesforvaltning som sikrer god intern kontroll og økonomistyring. All anskaffelsesvirksomhet skal skje i tråd med retningslinjer gitt i lov, forskrift og fylkeskommunens egne politiske vedtak og reglementer.

1.2 Virkeområde

Anskaffelsesreglementet del 2 gir overordnede retningslinjer for forvaltning av fylkeskommunens anskaffelser. Retningslinjene gjelder for alle anskaffelser i Troms og Finnmark fylkeskommune. Alle som er involvert i anskaffelser til fylkeskommunen plikter å sette seg inn i og følge reglementet.

2. Organisering og ansvar

2.1 Divisjonsdirektør for plan og økonomi

Divisjonsdirektør for plan og økonomi gis fullmakt til å ivareta det overordnede ansvaret for at lov om offentlige anskaffelser med tilhørende forskrift og vedtatt anskaffelsespolitikk etterleves i Troms og Finnmark fylkeskommune. Fullmakten omfatter blant annet myndighet til å vedta og implementere overordnede rutiner, maler og risikostyringsverktøy for fylkeskommunens anskaffelsesforvaltning, samt etablering av arena for samordning av anskaffelsesforvaltningen.

Divisjonsdirektør for plan og økonomi gis fullmakt til å gjennomføre fylkeskommunens sektorovergripende anskaffelser (fellesanskaffelser) og bistå i de øvrige divisjoner/avdelinger i egne anskaffelsesprosesser (særanskaffelser).

Divisjonsdirektør for plan og økonomi gis fullmakt til å ivareta Fylkeskommunene Nord-samarbeidet (FKN) på vegne av Troms og Finnmark fylkeskommune.

2.2 Anskaffelsesavdelingen (*Anskaffelser*)

Troms og Finnmark fylkeskommune har en avdeling for anskaffelser (*Anskaffelser*) som er organisert i divisjon for plan og økonomi. Avdeling ledes av en avdelingsleder lokalisert i øst og en assisterende leder i vest.

Anskaffelser har i oppgave å implementere og følge opp vedtatte politiske målsettinger og retningslinjer for anskaffelser i fylkeskommunen, utarbeide og vedlikeholde rutiner, veiledere og maler samt legge til rette for nødvendig kompetanse i organisasjonen slik at regelverk følges og politisk målsetning nås.

Anskaffelser skal legge til rette for en enhetlig og helhetlig forvaltning av anskaffelser i Troms og Finnmark fylkeskommune, at det oppnås god koordinering av fylkeskommunens anskaffelser og bidra til at disse skjer i henhold til anskaffelsesregelverket og fylkeskommunens eget anskaffelsesreglement.

Anskaffelser skal arbeide for en god innkjøpsfaglig kultur og et utviklende fagmiljø i hele organisasjonen som skal ha fokus på risikostyring og internkontroll, utvikle og implementere kontrollrutiner og system for avviksrapportering og avvikshåndtering.

Anskaffelser skal utarbeide årlige rapporter som synliggjør status og måloppnåelse for fylkeskommunens anskaffelser - relatert til politiske målsettinger for anskaffelsesforvaltningen som er nedfelt i anskaffelsesreglementet del 1. Fylkesrådet avgjør eventuell videre rapportering til fylkestinget.

Anskaffelser skal sørge for at fylkeskommunen har heldigitaliserte anskaffelsesprosesser.

Anskaffelser har ansvar for anskaffelser som berører flere virksomheter, hovedsakelig sektorovergripende rammeavtaler, gi bistand til virksomhetenes gjennomføring av særanskaffelser samt samarbeide med aktuelle eksterne parter om felles innkjøpsavtaler.

2.3 Virksomhetene

Den enkelte virksomhet har ansvar for sine særanskaffelser og for at disse gjennomføres i henhold til lover, forskrifter og fylkeskommunens anskaffelsesreglement. Med virksomhet menes her den som har fullmakt gjennom budsjett eller på annet måte til å anskaffe noe på vegne av virksomheten.

Virksomhetsleder avgjør i henhold til budsjettfullmakter og budsjetttramme om en anskaffelse skal gjennomføres og i hvilket omfang.

Anskaffelsesprosessen består av fasene:

- Behovsverifisering
- Konkurranse
- Implementering og avtaleoppfølging
- Terminering

Virksomhetsleder er ansvarlig for å vurdere risiko i alle faser av anskaffelsesprosessen og gjennomføre nødvendige tiltak for å minimere risikoen jfr. kapitel 4 *Risiko og internkontroll* og kapitel 5 *Økonomiske konsekvenser*.

Sentrale aktiviteter i konkurransefasen:

- Opprette og utforme konkurransedokumenter, herunder velge prosedyre
- Kunngjøre konkurranse
- Dialog med omverden i kunngjøringsfasen – i hovedsak leverandører
- Evaluere og innstille
- Kunngjøre innstilling
- Foreta klagebehandling
- Offentliggjøre dokumenter i forbindelse med innsynskrav

Alle aktiviteter i konkurransefasen binder fylkeskommunen og kan innebære risiko. Det er derfor vesentlig at den som skal gjennomføre en konkurranse har nødvendig kompetanse og at virksomhetsleder er kjent med hvilken risiko som ligger i å gjennomføre en konkurranse.

Virksomhetsleder har ansvar for at fylkeskommunens digitale anskaffelsesverktøy benyttes i hele anskaffelsesprosessen og har ansvar for å oppnevne systembrukere. Virksomhetsleder må gjøre seg kjent med- og ta ansvar for de konsekvenser tilgangen til digitale verktøy kan gi for systembruker/saksbehandler og for virksomheten. Virksomhetsleder bestemmer i samråd med anskaffelsesavdelingen hvilket mandat og signaturmyndighet systembrukeren skal ha i konkurransens ulike faser.

Når virksomheten selv ikke er i stand til å gjennomføre en konkurranse kan anskaffelsesavdelingen bistå eller gjennomføre konkurransen på vegne av virksomheten. Virksomheten må da avgi tilstrekkelige ressurser og delta aktivt i konkurransen. Selv om anskaffelsesavdelingen bistår i gjennomføringen er det virksomhetsleder, eller en bemyndiget i virksomheten som skal stå ansvarlig for korrespondanse i konkurransen.

Virksomhetsleder er ansvarlig dersom det i et anskaffelsesprosjekt blir tatt rettslige skritt mot fylkeskommunen fordi det hevdes begått feil i en konkurranse eller det ved mangel på konkurranse hevdes å være ulovlig direkteanskaffelse.

2.3.1 Virksomhetenes ansvar og rolle i fellesanskaffelser

Avdeling *Anskaffelser* har ansvar for sektorovergripende fellesanskaffelser, vanligvis rammeavtaler. For å få en god rammeavtale er det avgjørende å nedsette en brukergruppe med oppdatert fagkompetanse og kunnskap om anskaffelsesbehovet for det aktuelle vare-/tjenesteområdet fra virksomhetene. Brukergruppens medlemmer skal bidra i konkurransen og kan i avtalefasen være aktuell som ressursperson for oppfølging av den inngåtte avtalen. Antall medlemmer i brukergruppen avhenger av det enkelte vare-/tjenesteområde. Virksomheter som er avhengig av avtale på det aktuelle området plikter å avgi ressurs til brukergruppe. Hvilke virksomheter som skal delta med representant til brukergruppe varierer ut fra konkurransens art og innhold. De ressurspersoner som deltar i brukergruppen må frigis tid til å ivareta rollen.

2.3.2 Lojalitet til fellesavtaler

Virksomhetsleder plikter å påse at sentrale fellesavtaler følges, at det ikke finner sted illojalitet til inngåtte avtaler og at det ikke inngås lokale avtaler på områder der det finnes sentral avtale. Brudd på avtalelojalitet medfører risiko, jfr. kapitel 5.

2.4 Hvem signerer innkjøpsavtaler på vegne av fylkeskommunen

Fylkesordfører underskriver avtaler og tilsvarende dokumenter på vegne av fylkeskommunen, hvis ikke fylkestinget har tildelt myndigheten til andre. Det vises til enhver tid gjeldende reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget i Troms og Finnmark for avklaring av hvem som har fullmakt til å underskrive avtaler på vegne av Troms og Finnmark fylkeskommune.

3. Noen viktige prinsipper i anskaffelsesforvaltningen

I anskaffelser som er av stor samfunnsmessig eller organisatorisk viktighet skal sentrale dokumenter og avgjørelser i anskaffelsesprosessen vurderes forelagt til politisk behandling.

All anskaffelsesvirksomhet skal følge gjeldende anskaffelsesregelverk og fylkeskommunens eget anskaffelsesreglement. Dette innbefatter også anskaffelser andre utfører på fylkeskommunens vegne, med mindre det er gitt særskilt adgang til fravik av bemyndiget person.

Fylkeskommunen skal ha sektorovergripende rammeavtaler der dette ansees hensiktsmessig. Rammeavtalene kan være ett- eller flerårig og kan dekke flere eller alle fylkeskommunale virksomheter.

Før et innkjøp foretas skal det alltid undersøkes om fylkeskommunen har rammeavtale på det aktuelle området. Før et nytt anskaffelsesprosjekt igangsettes skal det undersøkes om flere av fylkeskommunens virksomheter har samme behov og vurdere samkjøring i en felles avtale.

Ingen anskaffelser, inkludert avrop skal forekomme uten at det er skriftlig godkjent av virksomhetsleder/budsjettansvarlig. Dersom fylkeskommunen innfører rekvisisjon, skal dette benyttes i alle anskaffelser der det er relevant. Virksomhetsleder/budsjettansvarlig avgjør hvem som har adgang til å lage rekvisisjon.

Innkjøp fra omreisende selgere, dørselgere, telefonselgere, e-post eller lignende som fylkeskommunen ikke har avtale med, bør ikke forekomme.

4. Risikostyring og internkontroll

Risikovurdering og -styring skal ligge som overordnet element i anskaffelsesforvaltningen.

Risiko vurderes i forhold til:

- At vi får dekket behovet anskaffelsen gjelder
- At lover og forskrifter samt fylkeskommunens eget reglement overholdes
- Økonomiske konsekvenser – inkl. bøter, erstatningsansvar
- Omdømme
- Miljø og samfunnsansvar
- Bærekraft

De største risikoområdene i anskaffelsesprosessen er at:

- Fylkeskommunen eller noen som gjennomfører anskaffelser på fylkeskommunens vegne, gjør brudd på anskaffelsesregelverket, offentlighetsloven eller mislykkes i et anskaffelsesprosjekt
- Fylkeskommunen eller noen som gjennomfører anskaffelser på fylkeskommunens vegne, begår ulovlig direkteanskaffelse
- En av partene i en inngått kontrakt ikke utviser avtalelojalitet

Fylkeskommunen skal ha struktur og systemer som forebygger og avdekker uheldige hendelser i all utøvende anskaffelsesvirksomhet.

Gjennom nedfelte regler og rutiner, ansvar og delegasjon skal fylkeskommunen sikre god internkontroll i hele anskaffelsesprosessen. Internkontrollen skal ha hovedfokus på de største risikoområdene og prioriteres i forhold til konsekvens og vesentlighetsgrad.

Graden av risiko skal vurderes i den enkelte anskaffelse og avveiningen av risikofaktorene i forhold til hverandre er avgjørende for hvordan en situasjon/problemstilling løses. Ansvar for ivaretagelse av internkontrollen ligger hos virksomheten som eier anskaffelsesprosjektene.

5. Økonomisk ansvar

Erstatningsansvar kan oppstå som følge av:

- Brudd på anskaffelsesregelverket herunder bøter for ulovlig direkteanskaffelse
- Brudd på offentlighetsloven
- Kontraktsbrudd

Hovedprinsippet er at den fylkeskommunale virksomhet som gjør brudd på regelverk eller innkjøpsavtale, selv er ansvarlig for de økonomiske konsekvenser dette fører til.

Ved fellesanskaffelser gjennomført av *Anskaffelser* skal fylkesrådet avgjøre hvor det økonomiske ansvar skal belastes.

Ved anskaffelse gjennomført i et innkjøpssamarbeid avklares erstatningsspørsmålet særskilt i den enkelte sak.

6. Innkjøpssamarbeid

Der virksomhetene i Troms og Finnmark fylkeskommune finner det hensiktsmessig skal det kunne inngås ulike innkjøpssamarbeider. Innkjøpssamarbeidene må formaliseres slik at de er i tråd med regelverk og reglement og har en struktur og styringsform som støtter fylkeskommunens målsettinger.

Fylkeskommunene Nord-samarbeidet

Troms og Finnmark fylkeskommune deltar i Fylkeskommunene Nord-samarbeidet (FKN). Samarbeidet består av de fire nordligste fylkeskommunene; Møre og Romsdal, Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

Fellesanskaffelser i innkjøpssamarbeidet har til hensikt å gi bedre avtaler som følge av anskaffelsens volum og økonomisk gevinst gjennom stordriftsfordeler. I tillegg oppnås kunnskapsdeling og kompetanseutvikling, arbeidsfordeling og bedre ressursutnyttelse samt at partene iverksetter ulike former for kompetansehevingstiltak, kurs og seminarer. Fylkeskommunene er gjensidig forpliktet til å løse oppgaver og problemstillinger som oppstår i- og som følge av samarbeidet.

Felles innkjøpsavtaler skal først og fremst søkes innenfor de vare-/tjenestekområder hvor det er landsdekkende leverandører og hvor det ansees formålstjenlig for den enkelte fylkeskommunes behov og økonomiske vurderinger.

FKN-samarbeidet administreres av Anskaffelser og under rammen av det ansvar som følger av fylkeskommunens anskaffelsesreglement.

7. Innkjøpsforum

Fylkeskommunen skal ha et innkjøpsforum bestående av innkjøpere fra fylkeskommunens virksomheter og *Anskaffelser*. Innkjøpsforum er et organ for kunnskaps- og erfaringsformidling på tvers av hele fylkeskommunen og for utvikling og samkjøring av fylkeskommunens anskaffelser. Gjennom innkjøpsforum skal fylkeskommunen oppnå helhetlig og enhetlig anskaffelsesforvaltning med god internkontroll og risikostyring.

Anskaffelsesavdelingen har administrativt ansvar for innkjøpsforum. Virksomhetsleder skal påse at alle virksomheter som gjennomfører særanskaffelser er representert i alle møter i innkjøpsforum.

8. Anskaffelsesforvaltningens informasjonskanaler

Troms og Finnmark fylkeskommunes anskaffelsespolitikk og reglement skal bekjentgjøres på fylkeskommunens hjemmeside. Det er et mål å være forutsigbar for aktuelle leverandører og brukere av fylkeskommunens tjenester og samarbeidspartnere for øvrig. Fylkeskommunen skal derfor ha en oppdatert avtaleoversikt uten tilgang til selve avtaleinnholdet samt oversikt over kommende konkurranser tilgjengelig på hjemmesiden.

Fylkeskommunens anskaffelsesreglement del 3 skal bestå av regler og rutiner, maler, tilganger til digitale verktøy og alt som er nødvendig for ivaretagelse av god anskaffelsesvirksomhet i Troms og Finnmark fylkeskommunen. Dette skal være tilgjengelig på en felles portal tilgjengelig for alle ansatte i fylkeskommunen. Portalen skal fortløpende oppdateres og justeres i takt- og i tråd med intern- og ekstern endring.

Avdelingen skal ha en egen serviceportal for alle typer interne henvendelser, bistand, opplæring, avvik, tilganger med mer. Saksbehandlingen vil på denne måten bli mer digitalisert og gjør oppfølging av saker enklere og mer oversiktlig for avdelingen og for brukerne ute i organisasjonen.

Hurtigere/kortere meldinger og varsel informeres ut til alle ansatte via Teams eller tilsvarende.

9. Implementering av fylkeskommunens anskaffelsespolitikk

De politiske vedtak i anskaffelsesreglementet del 1, FT-sak 62/20, og i dette dokumentet som utgjør del 2, vedtatt i Fylkesrådet, gjelder hele fylkeskommunens anskaffelsesforvaltning og skal ligge til grunn i ethvert anskaffelsesprosjekt - gjennom hele anskaffelsesprosessen, fra forarbeid til og med avslutning av kontrakt.

Troms og Finnmark fylkeskommune skal gjennom sine anskaffelser bidra til samfunnsutvikling og vise samfunnsansvar. De til enhver tid gjeldende seriøsitetsskrav i bygg- og anleggskontrakter skal

benyttes for å motvirke sosial dumping, arbeidslivskriminalitet og svart økonomi, kreve ryddige lønns- og arbeidsvilkår for alle arbeidstakere, styrke rekruttering til byggfagene og bedre kvalitet og produktivitet.

I alle anskaffelser der dette er hensiktsmessig skal fylkeskommunen stille krav som innbefatter «10 strategiske grep for å hindre svart økonomi og arbeidslivskriminalitet», og for varekontrakter skal ILO-konvensjonene gjelde som et minimum.

Nedenfor følger noen konkretiseringer for oppfølging av fylkestingets politiske føringer:

9.1 Bidra til samfunnsutvikling

9.1.1 Lokale og nystartede bedrifter, små og mellomstore bedrifter

Fylkeskommunen har i sine anskaffelser et særlig ansvar for å ivareta hensynet til lokale leverandører og nystartede lokale bedrifter for å hjelpe disse i gang.

Fylkestingets vedtak skal iverksettes i den grad det ikke strider mot noen deler av det til enhver tid gjeldene regelverk. Det skal i den enkelte anskaffelse vurderes hvorvidt vedtaket kan gjennomføres og hvordan dette eventuelt skal skje.

Krav og oppfølging

Bruk av lokale leverandører fordrer at de lokale leverandørene er i stand til å oppfylle kravene som stilles i anskaffelsen. Krav kan stilles som kvalifikasjonskriterium til leverandør og/eller som tildelingskriterium.

Tilretteleggelsen for lokale leverandører kan også skje gjennom valg av anskaffelsesprosedyre og i konkurransen ved å:

- inndelegge anskaffelsen i mindre geografiske områder
- inndelegge anskaffelsen i mindre varegrupper
- åpne opp for at flere leverandører kan tildeles kontrakt
- kunngjøre alle anskaffelser over kr 500 000 selv om de ikke er kunngjøringspliktig etter regelverket

Fylkeskommunen skal gjennom leverandørutvikling legge til rette slik at leverandørene kan inngi tilbud og komme opp i konkurransen gjennom:

- bransjemøter og gjennomgå fylkeskommunens anskaffelsesmetodikk og modeller
- være aktivt til stede der dialog med lokalt næringsliv finner sted
- invitere til gjennomgang med tapende leverandører for å fortelle om forbedringspotensial
- ha et informativt og oppdatert internett om planlagte anskaffelser i god tid slik at samarbeid mellom mindre leverandører kan etableres.

9.1.2 Nyskaping og innovasjon som gir verdiskaping i regionen

Troms og Finnmark fylkeskommune skal stille krav og kriterier knyttet til ulike trinn i anskaffelsesprosessen, slik at offentlige kontrakter gjennomføres på en måte som fremmer innovasjon og nyskaping, forutsatt at kravene og kriteriene har tilknytning til leveransen.

Fylkeskommunen skal vurdere å gjennomføre dynamiske innkjøpsordninger på områder det er vurdert å være en effekt i form av større konkurranse.

Fylkeskommunen skal være aktive på å søke midler knyttet til innovasjonsprosjekter og bruke innovasjonspartnerskap som metode. For å gi verdiskapning i regionen skal legge til rette for at lokale leverandører kan delta i innovasjonspartnerskapet.

Fylkeskommunen skal i sine anskaffelser vurdere å benytte seg av funksjonsbeskrivelser i større grad ved anskaffelsen. Utvidet markedsdialog med markedet er et viktig verktøy i en anskaffelse med funksjonsbeskrivelse.

9.2 Vise samfunnsansvar

9.2.1 Klima og miljø

Troms og Finnmark fylkeskommune skal ha en bevisst og aktiv holdning til miljø i sine anskaffelser. Fylkeskommune skal fokusere på klima- og miljømessige konsekvenser av de anskaffelser som gjøres. I alle anskaffelser skal det etterstrebtes at miljøhensyn ivaretas i alle ledd – fra og med produsent til og med siste ledd i leverandørkjeden.

Alle anskaffelser skal foregå innenfor rammene av fylkeskommunens krav til helse, miljø og sikkerhet.

Troms og Finnmark fylkeskommune skal ha fokus på anskaffelsens klimafotavtrykk inkludert i organisasjonens innkjøps- og forbruksmønster.

Fylkeshusene i Vadsø og Tromsø, videregående skoler, tannklinikker og andre aktuelle bygg og/eller avdelinger i fylkeskommunen skal være miljøsertifisert. Alle anskaffelser skal foretas slik at sertifiseringen opprettholdes etter de til enhver tid gjeldende vilkår. I den grad det ikke strider mot gjeldende regelverk skal det i alle anskaffelser sørges for at miljøhensyn ivaretas både hos produsent og leverandør.

Hensynet til miljø skal ivaretas selv om dette på kort sikt er dyrere for fylkeskommunen.

Krav og oppfølging

Fylkeskommunen skal, når det finnes alternativer, benytte produkter som ved valg av råvarer, gjennom fremstillingsprosessen, bruk, gjenbruk, gjenvinning og sluttbehandling representerer minst mulig miljøbelastning eller forringelse av lokale og globale miljøer. Miljømerkede produkter skal prioriteres når det er mulig.

Miljøkrav kan stilles som kvalifikasjonskriterium til leverandør og/eller som tildelingskriterium. Kvalifikasjonskriterium skal sikre at leverandøren ivaretar miljøhensyn, har miljøkompetanse og en bevisst miljøpolitikk. Tildelingskriterium skal benyttes som minimumskrav eller som vurderingsfaktor, for å skille ut det tilbud som gir minst miljømessig skade.

Livsløpsperspektivet skal være sentralt ved vurdering av miljøbelastning, og livsløpskostnader skal vurderes lagt til grunn ved vekting av økonomisk fordelaktige alternativ.

Konkurransesgrunnlaget skal inneholde kontraktsvilkår med krav til ivaretagelse av miljø og sanksjoner dersom brudd avdekkes. Det skal i avtaleperioden innarbeides kontrollfunksjoner som avdekker eventuelle brudd.

Fylkeskommunens enheter skal ha et aktivt og gjennomtenkt forhold til sine innkjøp. Ved kjøp av varer skal det gjøres avveining mellom miljø, f.eks. leveringshyppighet, og kapitalbinding ved store lager.

9.2.2 Universell utforming

Troms og Finnmark fylkeskommune skal ta hensyn til universell utforming i alle sine anskaffelser. Gjennom universell utforming skal produkter, omgivelser og kommunikasjon tilrettelegges for et bredest mulig spekter av brukere. Unntak fra denne må begrunnes særskilt.

Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig.

Målet for universell utforming er at alle mennesker, i alle aldre, størrelser og med ulike ferdigheter skal kunne benytte de samme produktene og tjenestene uten at det skal være behov for ytterligere tilpassing, tilleggsutstyr eller særløsninger. Det betyr at transportmidler, uteområder, bygninger og informasjonsteknologi må utformes slik at så mange som mulig kan benytte disse ut fra egne forutsetninger.

Sosial og helsedirektoratet har utarbeidet en veileder for hvordan vi kan ivareta kravet om universell utforming innen: bygg- og anlegg, IKT, transport og tjenestekjøp.

Handlingsplan for universell utforming i Troms og Finnmark fylkeskommune skal være retningsgivende i alle fylkeskommunens anskaffelser.

Krav og oppfølging

Krav til universell utforming er relevant å stille i bygg- og anleggskontrakter, tjenestekontrakter og i vare-/produktleveransen. Krav kan stilles som tildelingskriterium og benyttes som minimumskrav eller som vurderingsfaktor for å skille ut beste tilbud. Troms og Finnmark fylkeskommune skal vurdere dette i alle anskaffelser og skal besørge kontraktsvilkår som ivaretar kravene og at de følges opp i avtalefasen.

9.2.3 Leverandørens ansatte (kontraktørklausul)

For alt arbeid som skal utføres for Troms og Finnmark fylkeskommune, skal det settes som betingelse i kontrakten at arbeidet skal utføres av leverandøren og dennes egne ansatte, eventuelt av underleverandør og deres ansatte, eller ved bruk av lovlig innleid arbeidskraft. Valgte leverandør skal som et minimum følge hovedavtalens bestemmelser.

Fylkeskommunen skal i sine kontrakter stille krav om at ansatte hos leverandører og eventuelle underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, har lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtale, eller det som ellers er normalt for vedkommende sted og yrke. Dette gjelder også for arbeid som skal utføres i utlandet.

Fylkeskommunen skal kreve at leverandøren og eventuelle underleverandører på forespørsel dokumenterer lønns- og arbeidsvilkårene til ansatte som medvirker til å oppfylle kontrakten.

Kontroll og sanksjoner

Fylkeskommunen skal ha system for - og gjennomføre - nødvendig kontroll av om kravene til lønns- og arbeidsvilkår overholdes. Kontrollen tilpasses behovet i vedkommende bransje, geografiske område mv. Fylkeskommunen skal iverksette sanksjoner dersom leverandøren eller eventuelle underleverandører ikke etterlever kontraktklausulen om lønns- og arbeidsvilkår. Sanksjonen skal være egnet til å påvirke leverandøren eller underleverandøren til å oppfylle kontraktklausulen.

9.2.4 Læringer

Troms og Finnmark fylkeskommune skal i alle anskaffelser vurdere å stille krav om at leverandøren er tilknyttet godkjent lærlingordning og at en eller flere læringer direkte bidrar til oppfyllelse av kontrakten.

Lærlingekravet vurderes i den enkelte anskaffelse ut fra geografi og kunnskap om aktuelle tilbydere, under hensyn til kontraktens lengde og omfang, samt ut fra behov for lærlingeplasser.

Krav og oppfølging

Krav om læringer skal stilles på fagområder der det er behov for lærlingeplasser. Kravet kan stilles selv om anskaffelsen overstiger EØS terskelverdiene, men det må da klart fremgå i konkurransen at kravet kun gjelder norske leverandører.

Lærlingordning kan ikke benyttes som kvalifikasjonskrav eller tildelingskriterium. Det kan ikke kreves at leverandører skal ha en lærlingordning på tidspunktet for innlevering av tilbud, men at leverandøren har en ordning på plass senest ved oppstart av kontrakten.

Konkurranses grunnlaget skal inneholde kontraktsvilkår med krav om at leverandøren skal være tilknyttet en offentlig godkjent lærlingordning under gjennomføring av kontrakten. Det skal stilles krav om antall læringer til oppfyllelse av kontrakten samt tidspunkt for oppfyllelse av kravet.

Det skal i avtaleperioden innarbeides kontrollfunksjoner som avdekker eventuelle brudd. Hvis plikten misligholdes er det å anse som et vesentlig mislighold av kontrakten.

9.2.5 Svart økonomi og arbeidslivskriminalitet

Troms og Finnmark fylkeskommune skal i sine anskaffelser begrense og motvirke arbeidslivskriminalitet og svart økonomi.

For å hindre at fylkeskommunen handler med selskaper som er kjent skyldig i straffbare forhold som angår yrkesmessig vandel, herunder økonomisk kriminalitet, har fylkeskommunen anledning til å be leverandør i sitt tilbud vedlegge utdrag fra strafferegisteret (politiattest) eller uttalelse fra notarius publicus (tingrettsdommer) som bekreftelse på at de ikke er dømt for skatteunndragelse. Alternativt kan leverandør vedlegge egenerklæring på at de ikke har gjort seg skyldig i skatteunndragelse, eller er under etterforskning for dette.

Fylkeskommunen skal i den enkelte anskaffelse vurdere hvorvidt det er hensiktsmessig å etterspørre slik dokumentasjon. Dokumentasjonskrav stilles først og fremst til leverandør når det gjelder kontrakter som etter sin art eller størrelse er særlig følsomme i forhold til strafferettslige

overtredelser, eller når det i den bransjen som kontrakten vedrører, er særlig mistanke om at leverandører kan ha begått misligheter.

Krav og oppfølging

I alle anskaffelser der dette er hensiktsmessig skal Troms og Finnmark fylkeskommune stille krav som innbefatter samtlige punkter i «10 strategiske grep for å hindre svart økonomi og arbeidslivskriminalitet» som er utarbeidet av arbeidslivsorganisasjonene i fellesskap. Kravene skal hindre at det inngås kontrakt med leverandør som er involvert i svart arbeid og arbeidslivskriminalitet. Konkurranses grunnlaget skal inneholde kontraktsvilkår som ivaretar disse kravene og sanksjoner dersom brudd avdekkes. Det skal i avtaleperioden innarbeides kontrollfunksjoner som avdekker eventuelle brudd.

I kontraktsvilkårene skal fylkeskommunen ta hensyn til særtrekk ved næringsliv og de geografiske forhold i regionen. Kravene som stilles skal være mulig for leverandørene å oppfylle, og det skal være kontrollerbart for oppdragsgiver.

Fylkeskommunen skal jevnlig foreta revisjon av sine anskaffelsesprosedyrer og dokumenter i anskaffelsesprosjektet og vurdere tilslutning til anerkjente grep for å hindre svart økonomi og arbeidslivskriminalitet.

9.2.6 Krav til produksjons- og arbeidsforhold

Troms og Finnmark fylkeskommune skal stille krav om at produkter blir produsert og oppdrag blir utført i samsvar med arbeidslovgivningen på produksjonsstedet og med relevante folkerettslige konvensjoner som Norge har ratifisert. Ved motstrid mellom disse skal den høyeste standarden gjelde. For konkurransefasen har Troms og Finnmark fylkeskommune som målsetting å forhindre at det inngås kontrakter hvor brudd på konvensjonene har foregått i noen ledd av produksjonsfasen.

Troms og Finnmark fylkeskommune skal i sine anskaffelser etterstrebe å ivareta menneskerettigheter og sikre forbud mot barnearbeid, diskriminering og tvangsarbeid samt organisasjonsfrihet.

Krav og oppfølging

Troms og Finnmark fylkeskommune skal i sine konkurranser stille kvalifikasjons- og dokumentasjonskrav som forhindrer at det inngås kontrakter hvor brudd på FNs-/ILO-konvensjoner eller nasjonal arbeidslovgivning har foregått.

Alle konkurransegrunnlag skal inneholde kontraktsvilkår med krav til produksjons- og arbeidsforhold og sanksjoner dersom brudd avdekkes. Det skal i avtaleperioden innarbeides kontrollfunksjoner som avdekker eventuelle brudd.

9.3 Heldigital anskaffelsesforvaltning

9.3.1 Konkurransgjennomføringsverktøy (KGV)

Som hovedprinsipp skal alle Troms og Finnmark fylkeskommunes anskaffelsesprosjekter gjennomføres i KGV.

Anskaffelser administrerer og vedlikeholder KGV, oppretter og sletter tilganger til brukere i virksomhetene, gir opplæring og bistår virksomhetene ved behov.

Brukertilgang til digitalt verktøy opprettes på skriftlig anmodning fra virksomhetsleder eller en bemyndiget person, jfr. Pkt. 2.3 *Virksomhetene*.

I KGV skal det foreligge maler tilpasset alle anskaffelsesprosedyrer, for kjøp av varer og tjenester, bygg- og anleggskontrakter samt «Alminnelige kontraktsvilkår» for ulike avtaletyper.

9.3.2 Kontraktsadministrasjonsverktøy (KAV)

Som hovedprinsipp skal alle fylkeskommunens avtaler ligge samlet i en og samme avtaledatabase, et kontraktsadministrasjonsverktøy (KAV). Alle konkurranser som er gjennomført i KGV, skal registreres inn og følges opp på KAV.

Alle ansatte i Troms og Finnmark fylkeskommune har lesetilgang til KAV, skal gjøre seg kjent med databasen og forholde seg lojalt til felles rammeavtaler.

9.3.3 E-handel

Troms og Finnmark fylkeskommune skal ha e-handel på alle innkjøpsavtaler der dette er hensiktsmessig.

9.4 Integritet og allmenngyldige etiske verdier og normer

Etiske krav skal innarbeides i alle anskaffelser. Troms og Finnmark fylkeskommune skal i tillegg ha etiske retningslinjer for opptreden og utførelse av oppgaver for alle som deltar i anskaffelsesforvaltningen, i alle faser av anskaffelsesprosessen.

Formålet med etiske retningslinjer er:

- Å gi et felles etisk rammeverk for alle involverte i anskaffelsesprosessen
- Å bidra til at leverandøren gjennomfører kontrakten på en måte som sikrer respekt for grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø.
- Å bidra til reell og lik konkurranse om oppdrag
- Å skape tillit til fylkeskommunens beslutninger
- Å sikre fylkeskommunens renommé

Fylkeskommunens etiske retningslinjer gjelder for alle ansatte som er involvert i anskaffelsesprosessen og i alt samarbeid med leverandører og samarbeidspartnere.

Overtredelse av fylkeskommunens etiske regler kan få konsekvenser for arbeidsforholdet. Alvorlige brudd på reglene kan medføre advarsel, oppsigelse eller avskjed. Det skal vektlegges at samme overtredelse resulterer i samme reaksjon uavhengig av posisjon i organisasjonen.

Den innkjøpsansvarlige på alle nivåer i organisasjonen skal påse at retningslinjene overholdes. Medarbeidere som er i tvil med hensyn til reglene er forpliktet til å ta dette opp med nærmeste overordnede.

Gaver og personlige fordeler – relasjoner til leverandør

Eventuelle personlige motiver skal ikke være styrende for valg av leverandør eller produkt/tjenesten. Ansatte i fylkeskommunen skal ikke ha personlige fordeler av en art som kan påvirke, eller være egnet til å påvirke handlinger, saksforberedelse eller vedtak. Personlige fordeler omfatter ikke bare materielle gjenstander, men også andre fordeler for eksempel i form av personlige rabatter ved kjøp av varer og tjenester. All slags form for særbehandling av ansatte i fylkeskommunen fra leverandørens side i anskaffelsessammenheng, er å anse som en utilbørlig fordel, og kan medføre konsekvenser.

Regelen gjelder likevel ikke gaver av ubetydelig verdi, så som reklamemateriell o.l.

Det er naturlig at det utvikles relasjoner mellom ansatte og leverandør ved langvarige avtaleforhold. Disse relasjonene må ikke påvirke beslutninger ved fremtidige anskaffelser. Valg av leverandør skal foretas etter objektive vurderinger.

Etiske handel - etiske krav i anskaffelser

Etisk handel er å fremme forsvarlige arbeids- og miljøforhold i globale leverandørkjeder.

Troms og Finnmark fylkeskommune skal gjennom sin anskaffelsesvirksomhet bidra til utvikling, at arbeiderne får anstendige forhold og miljøskader minimeres i hele produksjonsprosessen.

Troms og Finnmark fylkeskommune skal stille kvalifikasjons- og dokumentasjonskrav i konkurransefasen som forhindrer at det inngås kontrakter hvor brudd på etiske vilkår har foregått i noen ledd av produksjonsfasen. Alle konkurransegrunnlag skal inneholde kontraktsvilkår med krav til etiske vilkår knyttet til produksjons- og arbeidsforhold og sanksjoner dersom brudd avdekkes. Det skal i avtaleperioden innarbeides kontrollfunksjoner som avdekker eventuelle brudd. Fylkeskommunen skal etterstrebe gode, effektive løsninger.